

Imajo vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniški prostori:
3657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
3657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4804

1935-YEAR XXVIII. Cena lista je \$0.00. Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1979. CHICAGO, ILL., TOREK, 1. OKTOBRA (OCTOBER 1), 1935. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 191
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Anglija je za kolektivni odpor proti vsem napadom

Jo zagotovilo je dal angleški zunanji minister Hoare v svojem odgovoru Franciji. Liga narodov se boji, da bo Mussolini začel vojno z Abesinijo prej nego bo njen komitej predložil načrt za mir v Afriki. Cesar Selassie apelira na Ženevo, naj ustavi Mussolinijevo kampanjo proti Abesiniji. Italijanski diktator ima nov mirovni načrt

London, 30. sept. — Samuel Hoare, britski zunanji minister, je včeraj odgovoril na vprašanje francijskega ministra, če bo Velika Britanija vzdržala določbe Liginega kovenanta, ki se nanašajo na kazensko postopanje proti napadnim državi, v vseh okoliščinah. Francija je imela v mislih, ko je stavila to vprašanje, nemški napad na Avstrijo in Memel.

Hoare je v svojem odgovoru dejal, da bo Velika Britanija podpirala "stalni in kolektivni odpor proti čim bolj agresivni državi v Evropi". "Kdor misli, da je Anglija prišla do stališča le v sedanjem vrhu med Italijo in Abesinijo, se moti," je rekel Hoare.

Hoare je v svojem odgovoru dejal, da bo Velika Britanija podpirala "stalni in kolektivni odpor proti čim bolj agresivni državi v Evropi". "Kdor misli, da je Anglija prišla do stališča le v sedanjem vrhu med Italijo in Abesinijo, se moti," je rekel Hoare.

Hoare je v svojem odgovoru dejal, da bo Velika Britanija podpirala "stalni in kolektivni odpor proti čim bolj agresivni državi v Evropi". "Kdor misli, da je Anglija prišla do stališča le v sedanjem vrhu med Italijo in Abesinijo, se moti," je rekel Hoare.

Hoare je v svojem odgovoru dejal, da bo Velika Britanija podpirala "stalni in kolektivni odpor proti čim bolj agresivni državi v Evropi". "Kdor misli, da je Anglija prišla do stališča le v sedanjem vrhu med Italijo in Abesinijo, se moti," je rekel Hoare.

Nov japonski program za Kitajsko

Kitajska mora biti japonski zaveznik proti Rusiji

Sanghaj, 30. sept. — Japonski militaristi so predložili Kitajski nov program, ki ga bo morala sprejeti, ako neče imeti novih sitnosti z Japonci. Program določa, da mora kitajska vlada sodelovati ekonomsko in politično z Japonci in Mandžukujem z namenom, da se severna Kitajska čimprej očisti vseh komunističnih aktivnosti; dalje mora kitajska vlada skrbeti, da bo vsako protijaponsko gibanje v centralni in južni Kitajski likvidirano.

Te nove zahteve pomenijo, kakor pravijo tukajšnji kitajski krogi, da Kitajska mora biti, če hoče ali neče, zaveznik Japonske proti Sovjetski uniji. Japonski militaristi nameravajo najprej konsolidirati province severne Kitajske, nakar bodo začeli prodirati v zunanjo Mongolijo, katera meji s Sibirijo, in tamkaj mora priti do resnega konflikta s sovjeti.

Litva podaljšala volitve v Memelu

Komplicirana glasovnica moti volilce

Memel, 30. sept. — Litvinska vlada je bila prisiljena podaljšati volilno dobo za en dan, ker komplicirane glasovnice delajo velike preglavice volilcem. To naznanilo je bilo objavljeno sinoči litvinskim in nemškim prebivalcem v memelskem distriktu, ki imajo izvoliti 29 poslancev v distriktno zbornico. Glavni stan nemške stranke je poročal, da se je volitev udeležilo samo 40 odstotkov registriranih volilcev, dočim litvinska vlada trdi, da se je udeležilo 60 in v nekaterih krajih celo 80 do sto odstotkov. Imena zmagovalnih kandidatov bodo objavljena proti koncu tega tedna. V zadnji zbornici so imeli Nemci 25 sedežev.

Konfliktni interesi Litvincev in Nemcev so včeraj izzvali izgrede v mestu Jacknatai, v katerih so bili trije policaji ranjeni in eden teh bo najbrž podlegel poškodbam. V navalu na volilno kočjo je bilo dvanajst litvinskih volilnih uradnikov tepenih in izgnanih so tudi razdejali volilno kočjo, potem pa so zasedli železniško postajo in poštni urad. Do izgrede je prišlo tudi v Prokulsu, v katerih je bilo pet ljudi ranjenih.

Izgredi na Grškem; petnajst ranjenih

Atene, 30. sept. — V Solunu so bili včeraj veliki izgredi med republikanci in monarhisti. Petnajst oseb je bilo bolj ali manj ranjenih in mnogo aretiranih.

Senator Lewis ušel smrti v Moskvi

Moskva, 30. sept. — Ameriški senator James Hamilton Lewis iz Illinois, ki je že dva tedna bolan na pljučnici v Moskvi, je prestopal smrtno nevarnost in vrača se k zdravju.

Domače vesti

Nov grob v Kansasu
Filler, Kans. — Valentin Gardner, o katerem smo pred nekaj dnevi poročali, da je bil nevarno pobit v jami, je umrl v bolnišnici v Pittsburghu. Mladi pokojnik, ki je bil rojen v Mineralu, Kans. in star 23 let, je bil predsednik društva 411 SNPP v Fillerju. Zapuška starše in več bratov ter sester. Pogreb je bil v oskrbi Slovenskega zadruškega pogrebnega zavoda v Frontenacu.

Cleveland, 30. sept. — Avtoritativno poročilo Katarina Panijan, staro 68 let, katere dom je bil v Shingletownu, Mich. in ki je prišla v Cleveland, da prisostvuje pogrebu neke svoje sorodnice. Umrla je v mestni bolnišnici. Pokojnica je bila Hrvatica in zalušča družino. — Avto je dalje ubil Jos. Besparića, starega 38 let. Tu zapuška ženo, dva otroka in dve sestrji, v Pennsylvaniji pa brata. Bil je veteran svetovne vojne. V gneči med odkritjem Baragovega spomenika na Jugoslovanskem kulturnem vrtu je bil okrašen rojak John Prišel. Nekdo mu je izmaknil denarnico, v kateri je bilo \$1408. Prejšnji dan je Prišel sklenil neko kupčijo in ker ni upal pustiti toliko denarja doma, ga je vzel s seboj. Ko je opazil, da je okrašen, je začel tako jokati in tarnati, da ga je policija odvedla iz parka, da ne bi motil velike slavnosti. — Umrla je Helena Cimerman, roj. Skufca, stara 46 let in doma iz Žverc pri Hinjah na Dolenjskem. Tu je bila 20 let in zapuška moža in dva brata. Nadalje je umrla Josephine Medved, roj. Habjan, stara 45 let in doma iz Trebnega Viča pri Krki na Dolenjskem. V Ameriki je bila 23 let in tu zapuška moža, sina, dve hčeri in tri sestre.

Nov grob v New Yorku
Gowanda, N. Y. — Tu je umrl petletni in edini sinček Johna in Angele Vehar za zastrupljenjem krvi.

Stroj namesto ljudi
Broughton, Pa. — Velika cesta skozi to naselbino je brez malega že dogotovljena in meri 8 stranskih hodnikov 80 čevljev širine, ampak malo delavcev je imelo zaslužek pri tem delu. Delali so v glavnem moderni stroji, na stotine brezposelnih Slovencev in drugih je pa moralo gledati te stroje, kako so kopal namesto njih.

'DELAVSKI PRIJATELJ' SE PRELEVL V SOVRAŽNIKA

"Prijateljski" sodnik izdal stalno injunkcijo

TEROR NAD STAVKARJI

Decatur, Ill. — Tukajšnji sodnik C. Y. Miller, ki je v zadnji kampanji na vseh koncih in krajih deklariral svoje "prijateljsko" do delavstva, se je po izvolitvi prelevil v enega najbolj zagrizenih delavskih sovražnikov.

To je pokazal v stavki tukajšnjih oblačilnih delavcev in članov International Ladies Garment Workers unije, ki so zastavljali zgodaj zadnjo pomlad. Proti njim so podjetniki s pomočjo mestne policije in okrajnega šerifa nastopili z vso brutalnostjo. Med pikete so večkrat bombe frčale ko toča in ena delavska je trajno poškodovana ter je že več mesecev v bolnišnici. Proti njim je šerif rekrutiral tudi 150 izrednih deputijem, podjetniki so pa najeli notorično Berghoffovo stavkolomsko agencijo.

"Delavski prijatelj", sodnik Miller, je že aprila podjetnikom postregel z začasnimi injunkcijami, zdaj pa jo je spremenil v permanentno ali stalno. Končno zaslišanje je odrazil od časa do časa, ker je upal, da bo stavka zdrobljena in se mu ne bo treba pokazati v pravi krinki zagrizenega delavskega sovražnika.

Njega je razkrinkala zdaj tudi urednica tednika Decatur Weekly News Helen Duncan. Sodnik ji je zagrozil, da jo bo poslal za eno leto v ječo radi "žaljenja sodišča".

Tudi Eddie Hays, bivši načelnik Ameriške legije in najpomembnejši meščan, je imel prste vmes, seveda na strani openšaparskih podjetnikov. Na konvenciji "grassrootarjev" v Springfieldu se je hipokritično izrekel za kolektivno pogajanje in se kazal — "delavskega prijatelja". Postal bi namreč rad governor.

Mooney bo imel za molčano evidenco

Tožilci izročijo dokumente, ki so stari 19 let

San Francisco, 30. sept. — Okrog tisoč dokumentov, ki so ležali v jeklenih shrambah državnega pravdnitva, je bilo danes izročeno odvjetnikom Toma Mooneyja in pregled in eventualno rabo. Vsi ti papirji se tičejo obtožbe Mooneyja in Mooneyjevi zagovorniki so vsa ta leta trdili, da je državno pravdnitvo potlačilo te dokumente pri prvi obravnavi iz bojazni, da se ne bi Mooney okoristil z njimi.

Dokumenti so v glavnem pisma in zapiski raznih prič, ki so bile zaslišane pred Mooneyjevim procesom glede bombne eksplozije leta 1916 v San Franciscu. Nekaj teh papirjev je bilo izročeno Mooneyjevi obrambi že zadnji teden. Pomočni generalni tožilec William Cleary je rekel, da država ni dolžna dati nikomur teh papirjev, ali v tem slučaju bo naredila izjemo, ker "hoče biti pravična napram Mooneyju".

Warren K. Billings, Mooneyjev tovariš, ki deli z njim krivico obsojbo, je pri zaslišanju zadnji petek priznal, da je vršil sabotažo na avtomobilih na dan bombne razstrelbe. One dni so stavkali avtni delavci in on jim je pomagal v boju s tem, da je metal na avte, ki so prihajala iz ene tovarne, neko kislino, katere uničuje barvo. O eksploziji ni nič vedel, dokler je ni silil daleč proč od mesta, kjer se je nahajal.

Oba jetnika, Mooney in Billings, sta dobro podučena v pravo. Vsa ta leta zapora sta v prostem času študirala pravo in danes jima to znanje jako dobro služi.

Rumuncu pripisujejo štirideset umorov

Jasa, Rumunija, 30. sept. — Policija je pred nekaj dnevi prišla Vasilija Tkaciuca, velikana po postavi, ki je priznal, da je ubil 21 oseb v teku zadnjih petih let, vse pa kaže, da bo števil njegovih žrtev naraslo na 40. Tkaciuc je imel 17-letno dekle, ki mu je pomagalo zvaljati žrtev v past. To dekle zdaj opazuje v umobolnici. Motiv Tkaciucovega krvavega posla še ni ugotovljen, domneva pa se, da je velikan ubijal ljudi zaradi denarja. Policija meni, da je Tkaciuc največji morilec v moderni zgodovini.

Evikcija reveža zaključena s samomorom

Chicago, Ill. — Edward McLaughlin, 51-letni brezposelni električni delavec, je bil zadnjo soboto vržen iz sobe v stanovanjski hiši 6240 So. Halsted st., ker ni imel s čim plačati stanarine. Iznani revež je pa takoj splezal skozi okno nazaj v svojo bivšo sobo in se tamkaj obesil.

Tajfun usmrtil 400 Japoncev zadnji teden

Tokio, 30. sept. — Na temelju današnjih poročil je najmanj 400 Japoncev izgubilo življenje med tajfunom in pri poplavih, ki so sledile zadnje tri dni. Pokrajine srednjega, severnega in vzhodnega dela Japonske so najbolj prizadete.

Hud orkan udaril Kubo; 32 mrtvih

Havana, Kuba, 30. sept. — Silen tropični vihar ali orkan je včeraj in soboto divjal preko centralne Kube in brez malega uničil mestce Cienfuegos. Kolikor je znano, je bilo tamkaj 32 oseb ubitih in okrog 300 ranjenih.

NAPETA SITUACIJA V PRISTANIŠČIH NA ZAPADU

Delavci ne marajo razkladati "vročega tovara"

NOV BOJ PROTI UNIJI

San Francisco, (FP) — Na obzoru so znamenja, da se v tukajšnjem pristanišču zopet kuha nov in odprt spopad med International Longshoremen's zvezo in pridruženimi unijami ter podjetniki. In če bodo tukajšnji delavci provocirani v stavko, bo zavrelo tudi v drugih pristaniščih na zapadu.

Na zahtevo unije za spremembo obstoječe pogodbe, ki poteče te dni, so podjetniki odgovorili z novimi manevri, ki kažejo, da bodo kapitalisti skušali izvabiti unijo na odprt boj. Naznanili so namreč, da bodo v tukajšnje luko poslali "vroči tovar" in zahtevali od pristaniščnih delavcev, da ga izlože in odpeljejo iz pristanišča. To so namreč ladje, ki prevažajo po skebih naložen tovar.

Pomolaki delavci so odgovorili na to izzivanje s "praznikom"; "vročega tovara" se enostavno nečeno dotakniti. Zvezni posredovalci skušajo pregovoriti podjetnike, naj ne izzivajo raznih unij, ki skušajo priti do nove pogodbe.

Situacija je jako komplicirana in konfuzna, ker so prizade skoraj vse unije pristaniščnih in mornarskih delavcev. Od teh je podpisala staro pogodbo le IILA, o podpisu pogodbe s ostalimi unijami pa podjetniki nečeno nič slišati. Vsi skupaj izvajajo vse delavce, slednji se pa nečeno dotakniti "vročega tovara".

Na pomolu 28 so člani Bargemen's unije, ki je pridružena IILA, zastavljali in postavili stražo, ko je American Hawaiian družba pričela razkladati tovar z enega parnika na drugega. Skozi stavkovno stražo niso hoteli ne vozniki niti pomolaki delavci. Boas so zagrozili, da bodo zapisali ime vsakega delavca, ki neče na pomol. Ampak vse to nič ne pomaga. Kakor hitro pošlje unija skupino delavcev na pomol, se takoj obrnejo, ko pridejo do piketne straže. Tako delajo skupine za skupino.

Na pomolu 44 so vozniki ustavili trake, ko je prenehala z delom neka skupina. Na pomolu 46 in 48 vozniki niso hoteli skozi piketno linijo. Delo je bilo ustavljeno tudi na pomolu 37 in 39, kjer pa so se delavci na prigovarjanje unijskih vodjev vrnili na delo.

Na pomolu 26 so unijaki voditelji ukazali prenehati z delom šestim skupinam, ker so bili na parniku Pennsylvania nastavljeni oboroženi stražniki in policija. Delavci so se uprli izločiti tovar tudi s parnika Santa Cruz Packing kompanije, ki je pred šestimi tedni izpla delavce, ki so zahtevali priznanje Warehousemen's unije. Štešno se je zgodilo s parnikom Sutter, last River Lines kompanije, ene največjih obrežnih družb, ki neče priznati unije.

Ker taka situacija ne more trajati dolgo, bodo družbe najbrž poskušale z obratovanjem z neorganiziranimi delavci. V tem slučaju bo gotovo prišlo do velikih nemirov. Sploh pa vse kaže, da hočejo podjetniki prav to.

Tudi v Seattleu ne gre vse gladko. V pristanišču je bil prisiljen ostati parnik Ancha, ker se je moštvo uprlo delati z neorganiziranimi delavci v strojnem oddelku. Tudi parnik Cherokee je bil zadržan, ker moštvo ni hotelo skozi piketno linijo. (Dolje na 2. strani.)

Roosevelt je dal "oddihi" velebiznisu, ne pa brezposelnim. (Narisan Jerger.)

[illegible]

Prvi primer zadeva psa, ki mu je zgoraj umrl. Žival je nekoliko dni vasa izgubljala vnaš nosokrog, neko popoldne pa so jo v mimoidoči, kako je z brega majhne reke nrla v vodo in se potopila. Bilo je očitno, gre za samomor, kajti pes ni storil niti manjšega poskusa, da bi se rešil. Se bodi den je drugi primer. Nekaj mesec prej je hudo oštel. Pes je stekel k bližnjemu jese, je glavo vtaknil v vodo, da se je zadušil tretjem primeru je šlo za psa, ki je težko lel. Živinozdravnik je izjavil, da ne bo dolgo živel. Pes je menda nagonsko tako je z njim, kajti nekoliko dni je bil potlačen. Končno je stekel v nekem trenu ko je privozil mimo avto, na cesto in se je potopil.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

NOVA JUGOSLOVANSKA VLADA ZAČELA Z DELOM

Trije novi bani. — Znižanje plač državnim uradnikom.

Ljubljana.

Nova jugoslovanska vlada, v kateri sede radikali, muslimani in klerikali, je začela prav za prav svoje delo s svojim delom. To je nastopila, je obetala izpolniti političnih zakonov (zakon o volitvah), zakona o združenju itd.), a doslej do tega še ni prišlo in ostalo je za zdaj pri pripravi in pri tem, da zagotavlja vladni tisk ljudstvo, da se spremembe pripravljajo.

Ker so prišli na vlado skupine, ki so bile več let v opoziciji, ni bilo tudi pričakovati, da bo vlada izmenjala visoke uradnike. Tudi s tem delom je začela vlada svoje delo. Ker so iz Slovenije v vlado klerikali, je bilo pričakovati, da bo izmenjen ljubljanski ban, ljubljanski župan in da bo izvršenih še mnogo drugih sprememb v upravni službi. Že dolgo se je govorilo, da bo vsak ban imenovan nov ban v Ljubljani namestu dosedanjega dr. Puc, ki ga je postavil za bana Jevtičev režim. A do vsega tega še ni prišla vlada šele zdaj.

Poročali smo že, da je bil ljubljanski ban dr. Puc zdaj odstavljen in na njegovo mesto imenovan klerikalni politik, odvetnik dr. Marko Natlačen, baje najbližji sovražnik dr. Korosca. Hkrati je bil imenovan tudi nov ban za Novi Sad in Skoplje. V Ljubljani so seveda klerikali takoj organizirali bakljado v pozdrav banu, ki je potem izjavil, da bo vladal v imenu boga. Vladi je tudi razrešila dolžnosti odbora Političnega sveta in imenovala komisarija dr. Milaveca. Pričakovati je seveda še novih upoštevanj in imenovanj, kajti po glavi vladnega predsednika odziva glede Slovenije samo dr. Korosca in ta bo pač gledal, da mu v ta važna mesta imenuje svoje ljudi.

Drugo delo vlade, ki je zadevalo na stotisoče prebivalcev, pa je znižanje plač državnim uradnikom, namestečin in upokojencem za 7%. To je sklenila vlada na svoji seji dne 17. septembra in utemeljuje svoj sklep s tem, da so se živila v državi tako pocenila, da bi bilo potrebno odpraviti draginske doklade. Po drugi strani pa je povzročila to znižanje tudi dejstvo, da je državni proračun že nekaj let deficiten. Vladi pričajo — pravi komuniste o tej zadevi — da bodo uradniki sami razumeli dobro voljo za znižanje plač državnega finančnega stanja. Vladi bo s tem znižanjem plač prihranila okrog 400 milijonov Din, kar pomeni, da se bodo plače zmanjšale za približno 7%. Izvzeti pa so podoficirji in upokojenci pred 1. 1923. Vladni sklep stopi v veljavo s 1. oktobrom.

Medtem ko je izmenjava banov prizadela le nekaj oseb, je znižanje plač uradnikom zadelo stotine, zaradi česar se smatrajo ta vladni sklep za prvo važno dejanje vlade, za prvo dejanje, o katerem govori vsa država. Sklep kaže, da se bo tudi nova vlada ravnala po stari metodi, da je treba ljudem znižati plače, da se razmerje zboljša. Kakšen odziv bo našel ta ukrep, si lahko mislimo in vlada se je s tem dejanjem predstavila vsej javnosti.

Ko je vlada nastopila, je izjavila, da bo s pametno finančno politiko olajšala ljudem breme in jim olajšala življenje. Kar kaže, namerava doseči to z znižanjem uradniških plač.

Državne finance da so slabe, pravi vlada, in da so že nekaj let deficitne. Zanjih nekaj let smo pogosto slišali razne obtožbe, ki so bile samokritične, obtožbe, ki so bile samokritične ali niso. Vse kaže, da vsaka vlada na to, da so državne finance uravnotežene, a vsakdo je zelo napačno, pomeni denar za križje deficita, kar pa ni, pustiti pa lepo v miru denar tam, kjer je. Državni uradniki s plačami okrog 1500 Din so v veliki in ravno ti naj večji strpe 7% svojih plač za znižanje. Kako je ta vladni sklep prizadel stotisoče urad-

nikov, si lahko vsak predstavlja sam, če povemo, da imajo pri nas državni uradniki najslabše plače in da komaj živijo. Prejšnji režimi so jim trgali draginske doklade pod raznimi pretekami, in sedanja vlada hoče nadaljevati to politiko prejšnjih režimov.

In prav po tej plati delovanja bo vsa široka javnost ocenjevala vlado.

Od Slovencev sedita v tej vladi klerikalna politika dr. Korosca in dr. Miha Krek, ki sta torej soodgovorna za ta ukrep. Radovedni smo, ali bo jugoslovanski tisk sploh kaj komentiral ta napad na življenje državnih uradnikov in upokojencev, še bolj pa smo radovedni, kaj bo k temu rekel klerikalni dnevnik "Slovenec", glasilo vlade v Sloveniji. V svojih kmečkih glasilih ("Domoljub" itd.) bodo klerikali pisali pač o tem, kako so kmečki produkti padli v ceni in da je zaradi tega razumljivo, da je država znižala plače svojim uradnikom — in bodo tako spet ščevali kmeta proti uradništvu in delavstvu, kakor je to njihova že stara, preizkušena metoda. Kako pa se bo izmuznil "Slovenec", ki ga gre največ med uradnike in obrtnike, smo pa radovedni. Morda s molkom? Poročilo o tem sklepu je objavil skromno na drugi strani, zadnja kolona.

SPET DVA INCIDENTA NA HRVAŠKEM

Stirje mrtvi, med njimi en orožnik.

Ljubljana.

Uradna tiskovna agencija Avala poroča o dveh izrednih, ki sta se dogodila v nedeljo 15. sept. na Hrvaškem, prvi v okolici Slavonskega Bрода, drugi v okolici Bjelovara. Izgredi so se končali s streljanjem, pri čemer so bili štiri ustreleni, med njimi en orožnik.

V okolici Slavonskega Bрода je prišlo do hudih izgredov že pred meseci, za časa Jevtičevega režima. Takrat je bilo več oseb ustrelenih in ranjenih, mnogo aretiranih. Zdaj je prišlo do izgredov v vasi Orlovice pri Slavonskem Brodu ob žegnanju 15. sept. Uradno poročilo navaja, da sta vladala ves dan žeganja red in mir, zvečer pa je orožniška patrulja ugotovila, da v neki gostilni prepeva protidržavne pesmi. Orožniška sta zahtevala od gostilničarja, naj popiše imena vseh teh pevcev in hkrati pozove ljudi, naj se razidejo. Ko sta se orožnika čez čas vrnila, so bili ljudje še vedno v gostilni ter prepevali dalje svoje pesmi. Orožnika sta hotela stopiti v gostilno, a so jima ljudje zapahnila vrata. Orožnika sta jih nato pozvala, naj se razidejo. Nekaj jih je res odšlo, druga skupina pa je šla za obema orožnikoma, med nimi železniški delavec Pavle Storić iz Starega Petrovega sela. Ta je dohitel orožnika ter ju vprašal, zakaj jih podita iz gostilne. Med prekanjem je priskočil neki drugi ter s težkim kamnom udaril orožniškega kaplarja Adžovića po glavi, da se je ta takoj zgrudil in izpustil puško iz rok. Storić je te-

daj planil na nezvestnega kaplarja ter mu zadel več vbovov v vrat. Drugi orožnik, ki je odskočil v stran, je ustrelil proti Storiću, ga zadel in ubil. Storić je obležal mrtve. Ranjenega Adžovića so odpeljali v bolnišnico v Slavonski Brodu, kjer pa je že naslednji dan podlegel ranam.

Na kraj dogodkov so dospeli orožniški oficirji, okrajni glavar, dospel pa je tudi inspektor notranjega ministarstva, da preiščejo stvar.

Drugi izgred se je dogodil v Koknici v bjelovarskem kraju. Tudi tu je bilo to nedeljo žeganje in se je zbralo v vasi mnogo ljudi. Seveda je pripomnila tudi pijača do izgredov. Zvečer so orožniki ališali, da kmetje streljajo iz objetnosti v zrak, pa je odšla patrulja, da ugotovi kdo strelja in zakaj. Stopila sta na dvorišče kmeta Kraljića, ter vprašali, kdo strelja. Tedaj se je oglašilo streljanje s sosednjega dvorišča. Ker streljanje ni ponehalo, so orožniki prepovedali točenje alkoholnih pijač in pozvali ljudi, naj se razidejo. Nekateri so se razšli, drugi pa so začeli puliti kole s plotov, da bi napadli orožnike. Tedaj se je spet oglašilo streljanje iz sosednjega vrta. Orožniki so odšli tja. Tedaj pa je planil iz skupine vojak Ante Kovačić iz Male Ciglane — bil je na dopustu — z revolverjem v roki in hotel ustreliti proti komandirju naredniku Mitroviću. Toda strel je ostal v cevi. Narednik Mitrović je tedaj ustretil proti Kovačiću in ga zadel v bedro. Nato je planil proti Mitroviću delavec Vinko Antolić ter sprožil proti naredniku iz revoljarskega strelja, ki pa je prevrtil le orožnikovo kapo. Orožnik je ustretil in zadel Antolića v želodec. Oba, Kovačić in Antolić sta bila prepeljana v bjelovarsko bolnišnico, kjer pa sta ranam podlegla. Na orožnika je bilo odanih še nekaj strelcev iz množice, a niso zadeli.

Tudi v Koknici je prišla komisija, da preišče stvar.

Pripominjamo, da navajamo vse to po poročilu uradne tiskovne agencije, ker drugih informacij listi ne objavljajo.

Smrt vojaka pod vlakom.

V noči na 17. september so zastržili vso progno. od Bleda do Beograda, ko se je vozil nazaj v Beograd vladni predsednik dr. Stojadinović. Iz Ljubljane je bila poslana skupina vojakov tudi v Litijo, da se tamkaj razmešče ob progi na strazo. Med postajama Litija in Sava je stal nekje tudi vojak Miodrag Marković, kaplar. Ko je razmeštil stražo in se vračal proti Litiji po srebi proge, se je ognil nasproti prihajajočemu vlakom na drugi tir, tisti hip pa je privozil po drugem tiru tovorni vlak v nasprotni smeri in povozil Markovića, ki so ga našli zjutraj mrtvega na progi.

Stražni v Celju. — V celjski Cinkarni stražkajo vsi delavci, skupno okrog 270 delavcev in delavk. Ostali so vsi v tovarni na strazi, od doma jim donajajo hrano. Delavstvo je bilo v meznem gibanju, tovarna pa je vse zahteve odbila. Na shodu so delavci sklenili stavko ter so se takoj napotili v tovarno in zasedli obratovalnice.

Vlom v trgovino. — V trgovini Katarine Kaplje v Radomlju pri Kamniku so v noči na 17. septembra vdrli neznanj tatovi ter odnesli iz trgovine raz-

nega blaga in denarja za 4000 Din. Pretaknili so v trgovini vse in kate, da so se dolgo mudili v trgovini. Orožniki so tatovom baje že na sledu.

Dr. Krek govori. — Ko je pred 14 dnevi nastala vladna kriza zaradi odstopa treh ministrov, je bil na novo imenovan v vlado za ministra brez portfelja ljubljanski odvetnik dr. Miha Krek, znan klerikalni delavec, predsednik Katoliške akcije itd. (Pripominjamo, da ni v nikakem sorodstvu z umrlim klerikalnim voditeljem Janezom E. Krekom.) Dr. Miha Krek je najbrže določen za vladno agitacijo v Sloveniji in za organiziranje nove vladne stranke v Sloveniji, kajti od svojega imenovanja za ministra je imel že več shodov v raznih krajih in novi shodi so napovedani. On naj torej tolmači vladno politiko, zato je treba njegove govore smatrati za pravoverne izjave naše vlade. Tako je v nedeljo 15. sept. imel več shodov v mariborski okolici, na katerih je govoril med drugim, da hoče dati nova vlada ljudstvu čim več svobode, da pa je nemogoče storiti vse v enem mesecu. Izjavil je dobesedno: "Vlada je dala navodila, da je zajamčena svoboda zborovanja, ni pa mogoče vseh ljudi izpremeniti na en mah. Vlada želi polagoma dati državljanom svobodo." Po tej izjavi vidimo, da priznava minister dr. Krek sam svobodo le za nekatere struje in da bo popolna svoboda zborovanja šele takrat, ko bodo vsi ljudje enaki, to pa je toliko, kakor nikoli. Dokler ne bodo torej vsi enaki mislili, in to tako kakor n. pr. Krek, ne bo popolne zborovalne svobode. — Dr. Krek napoveduje nove shode za prihodnje nedelje. Radovedni smo, ali bo v svojih govorih kaj omenil znižanje uradniških plač.

Na shodih 15. sept., torej dva dni pred sklepom o znižanju plač, ni v svojih govorih nič omenjal te namere, dasi je tedaj gotovo že vedel zanjo in dasi je na teh shodih govoril predvsem o ciljih sedanje vlade.

Velik požar na Grahovem pri Cerklju

V noči na 16. september je nastal v vasi Grahove pri Cerklju velik požar, ki je uničil več poslopij štirim posestnikom in znaša škoda kakih 100.000 Din.

Ogenj se je pokazal na skednju posestnika Jožeta Kranjca. Skedenj je kmalu pogorel do tal, saj je bil poln sena. S skedenja je ogenj preskočil še na hlev, ki je pogorel in zgorelo je tudi troje glav govedi. Ker Grahovo nima svoje gasilne čete, čeprav je precej imovita vas, ni bilo gašenje sistematično in napajo zaradi česar se je ogenj naglo širil s poslopja na poslopje in vsa vas je bila v nevarnosti, da jo bo ogenj uničil. Vneli so se še hlevi in skednji posestnikov sosedov Kranjca, Antona Kovača in Ivane Logarjeve, kar vse je pogorelo skoro do tal. Ko so prišli vojaki, ki tabore nad vasio, in gasilci iz okoliških vasi, šele potem je bilo mogoče ogenj zadušiti. Pri gašenju je do bil hude opekline orožnik Lamberger in so ga morali prepeljati v ljubljansko bolnišnico.

Škode imajo vsi štirje posestniki za kakih 100.000 Din, a je le deloma krita z zavarovalnico.

Roosevelt tolaži farmarje na zapadu

Fremont, Neb. — Predsednik Roosevelt se je na potu v Californijo zadnjo soboto ustavil v tem farmarskem mestu in povedal 15.000 farmarjem, ki so ga prišli poslušati, da je njegova "newdealska" farmarska organizacija AAA zagotovila farmarjem povratek prosperitete. Roosevelt je indirektno udaril po svojih kritikih, ki mu očita, da je regim ameriških individualcev. Rekel je, da vlada se briga le za splošno blaginjo farmarjev in ne posega v svobodščine za posameznika.

Sovjetski astronom odkril razpoloženo zvezdo

Moskva, 30. sept. — Ruski astronom N. Bajev poroča, da se je zvezda Novi Herkul, ki je bila odkrita leta 1934, razcepila na dvojce in zdaj se lahko vidi skozi močan teleskop kot dvojna zvezda.

Projekt federalne reliefne administracije, ki ga gradijo v East St. Louisu, Ill.

Epilog k uboju bandita Dillingerja

Spletke med federalno in mestno policijo z ženskami

Chicago. — Kako je ženska izdala ganeškega kralja Johna Dillingerja, ki je bil ubit pred kinoteatrom na severni strani Chicaga lanske poletje, in pod kakšnimi pogoji, je prišlo zdaj na dan in še več pride te dni pred federalnim sodiščem. Izdajalka Ana Sage, Rumunka in bivša hotelirka v Indiani, ki pravi, da ji je federalna policija izplačala \$5000 zato, da je pripeljala Dillingerja na mesto, kjer so ga lahko ustrelili. Ana Sage dalje trdi, da so ji federalni detektivji obljubili, da ne bo deportirana kot inozemska zločinka, če jim izda bandita, s katerim je bila v intimnem razmerju. Federalni možje so pa spredeli besedo in zdaj ima biti deportirana. Ženska se je zatekla pred sodišče in zahteva, da vlada drži besedo.

Poleg federalne policije je zapletena tudi mestna policija iz Chicaga in East Chicaga, ki je sodelovala pri uboju Dillingerja; ženska pravi, da je pred izdajstvom Dillingerja sklenila "pogodbo" z vsemi temi policijskimi oddelki ne kamo glede delitve nagrade, temveč tudi glede zaščite, da jo bodo skrbno čuvali pred maščevalnimi pajdaši ubitega gangsterja. Pri teh paktih, ki se bodo zdaj prali pred federalnim sodiščem, je udeležen tudi Martin Zarković, policijski uradnik iz East Chicaga.

Anderson postal "delavski pridigar"

Illinois, Ill. — Douglas B. Anderson, pridigar tukajšnje metodistične cerkve in socialistični kandidat za kongresnika pri zadnjih volitvah, je dobil unijško službo. International Ladies Garment Workers unija ga je postavila za "delavskega pridigarja" — za "poslanca", organizatorja in predavatelja. Andersona je cerkvena hierarhija namenoma držala v tej zakotni vasi, ker je pri njem "socializem na prvem mestu, religija pa na drugem."

Za nemire odgovorni časopisi

Minneapolis, Minn. — Če bi mestno časopisje ne bilo posvečeno toliko važnosti in hujskajoče ne pisalo o stavki pri Ornamental Iron Works, bi mogoče ne prišlo do izgredov, v katerih sta obležala dve žrtvi, pravi okrajna veleporota.

Klerki bodo glasovali o uniji

Chicago. — Na železnici Santa Fe se bodo med klerki v bližnji bodočnosti vršile volitve za delavske zastopnike in o vprašanju unije. Tako je naznanil George M. Harris, predsednik bratovščine železniških klerkov.

Luč in življenje

V zavodu za eksperimentalno psihologijo v Amsterdamu delajo že nekaj časa zelo zanimive poskuse, da bi ugotovili, kakšen vpliv ima svetloba in barva na temperamentnost, razpoloženje in fizično stanje človeškega organizma. Poskusi so med drugim pokazali, da se otroci v rdeče pobarvanih šolskih prostorih prej utrudijo nego v modro ple-skanih učilnicah. Stvar ni nova, saj so v čikaških bolnicah že prej prebarvali posamezne sobe s različnimi barvami. Paciente, ki trpe na nespečnosti, postavljajo n. pr. v rdečasto-oranžno barvano sobo, bolnike brez tega v rumene sobe, živčne bolnike v sobe s rumeno zelenimi stenami, ker učinkuje ta barva, kakor je pokazala izkušnja, pomirjajoče.

Odnosi med svetlobo in organizmi so precej zamotani. Na neki dunajski kliniki so napravili naslednji eksperiment: pacientu so zavezali oči in so mu dejali, naj stegne roke vodoravno pred sabo. Nato so mu obraz in vrat od strasti obevali s rdečo lučjo, ne da bi to vedel, in roka, ki je bila svetlobo najbližja, se je nehote zganila proti njemu. Ko so ponovili isti poskus s modro svetlobo, pa se je roka prav tako nehote začela oddaljevati od svetila. Ti eksperimenti dokazujejo, da organizem nehote privlači rdečo svetlobo, modra pa ga odbija.

To so opazovali tudi drugje. Švicarski raziskovalci so n. pr. postavili nad mravljiske modro šipo, da so morali solnčni žarki skozi njo. Ni bilo treba drugega, da je med mravljami nastala prava panika in so začele v diru ostavljati svoje domovanje. Nasprotno pa jih je svetloba skozi rdečo šipo naravnost privlačevala. Torej se morajo živalska bitja v rdeči svetlobi počutiti v splošnem bolj nego v modri. Iz tega razloga so si v novejšem času razmislili tudi modra izloč-bena okna. Število nadležnih muh se pod takimi alpmi kar vidno zmanjša.

Drugače je z rastlinami. Rdeča svetloba njih rast naravnost zadržuje in mnoge med njimi poginejo, če jih dalj časa izpostavimo takni luči. Modri luči pa dajejo prednost.

Kje so vzroki za takšno obnašanje v raznobarni luči, še ni natančno znano. Skoraj gotovo pa je to v zvezi s kakšnimi spremembami, ki so dogajajo v vitaminih in hormonih pod vplivom raznih barv. Znan je primer vitamina D, ki mu ultravijoletna luč pospešuje nastajanje v živih organizmih. Nasprotno pa postane ta vitamin pod vplivom rdečih žarkov ne-účinkovit. Seksualni hormoni pa se aktivirajo baš pod vplivom rdečih žarkov, dočim jih modri razkrajajo.

Zmaga socialistov na Švedskem

Na Švedskem so bile dopolnile volitve v senat. Volila se je osmina senatorjev. Socialdemokrati in kmetje so dobili po dva mandata več na račun konservativcev in liberalcev.

Razmerje strank v senatu je sedaj takšno: 65 socialistov, 22 predstavnikov kmečke stranke, 16 predstavnikov ljudske stranke in en lev socialist.

Tudi na Holandskem so zmagali socialisti

Na Holandskem so se vršile občinske volitve v večini občin. Končale so se z velikimi uspehi socialdemokratov. Posebno so napredovali socialisti v mestih.

Oče in sin

Francoski pesnik Grebillon (1874—1922) je imel sina, ki mu je napravil dosti silnih las. Ko ga je neki gost vprašal, kako pri kosilu, katera njegova žaložra se mu zdi najboljša, je zato pesnik pokazal na svojega sina in dejal:

"Vem samo, katera je najslabša: evo ga, moj sin!"

Toda sin mu ni ostal dolžan: "Zato tudi pravijo, oče, da je niste sami napravili."

Pomota

Prvi slikar: Moj zdravnik se je oni dan počeno zmotil. Nisem namreč imel tega, kar je on mislil.

Drugi slikar: Hripe? — Ne, denarja.

Star član kolektivne kmetije v Uzbeku, Rusija, se kratkoročno priigranju gramofona.

Dolina meseca

ROMAN

Spisal JACK LONDON—Pisoval Vladimir Levstik

"Saj nisem več," je naglo oporekel. "Tudi tega sem se naučil pri boksanju — da ga je najbolje pustiti. Ne nese. Človek trenira, dokler ni kakor avila — sama avila, a kožo in vsem, tako da misli, da bo živel sto let. In potem zleze lepega dne v ring na dvajset krogov z žilavim dedcem, ki ni slabši od njega, in v teh dvajsetih krogih porabi vso svojo avilo in zapravi leto dni življenja. Da, časih zapravi pet let ali kar vse na en mah. Opazoval sem jih. Videl sem fante, ki so bili močni kakor bik, pa so leto dni po težkem boju umrli za sušico, ledvično boleznijo ali čim drugim. Nu, kaj haska ima tak človek. Denar ne poplača tega, kar izgubiš. Zato sem pustil boksanje in sem se vrnil k voznikemu poslu. Dobil sem svojo avilo in jo mislim tudi ohraniti, to je vse."

"Ponosna mora biti zavest, da si močnejši od drugih mož," je rekla krotko, čuteč, kako je sama ponosna na njegovo spretnost in moč.

"Da," je odkrito priznal. "Vesel sem, da sem se lotil te reči, kakor sem tudi vesel, da sem se je otresel. . . Da, naučila me je marsičesa — posebno pa, da je treba imeti odprte oči in hladno glavo. O, tudi jaz imam naturo, vražjo naturo. Katerikrat se je sam ustrašim. Prejlanje čase sem zmerom takoj ponorel. A boksanje me je naučilo varčevati a paro in ne počenjati reči, ki bi jih drugi dan obžaloval."

"Kje neki! Saj si vendar najprijaznejši in najmirosljubnejši človek, kar jih poznam," se je oglašila Saxon.

"Nikar ne verjemi. Le opazuj me, pa boš videla, kako me časih premaga zlo, da sam ne vem, kaj delam. Oh, ves vražji sem, kadar me zgrabi!"

Ob tej posredni obljubi, da bo znanje še trajalo, se je Saxon kar zdržnila od radosti.

"Povej," je dejal, ko sta se že bližala njenemu stanovanju, "kaj nameravaš za prihodnjo nedeljo?"

"Nič. Nikakih načrtov še nimam."

"Nu, kaj meni, če bi se z menoj za ves dan z vozom peljala v hribe?"

Ni mu takoj odgovorila; za trenutek je vstal pred njo moreči privid njenega zadnjega izleta z vozom. Spomnila se je, kako se je ustrašila in skotila z voza; kako se je toliko milj daleč peš vračala domov in se spotikala po temi, v svojih čevljih a tenkimi podplati, skozi katere jo je sleherni kamen rezal v nogo. A nato ji je kakor visok val radosti zalila dušo misel, da mož zraven nje ni tak, kakor drugi.

"Konje imam rada," je rekla. "Skoro še rajši kakor ples, samo da tako malo razumem o njih. Moj oče je jahal velikega vojaškega sirca. Bil je konjeniški stotnik, več? Videla ga nisem nikoli, a zmerom se mi nekako zdi, da ga vidim na tistem velikem konju, s prepaško okoli života in s sabljo ob strani. Sabljo ima zdaj moj brat George, a Tom — to je brat, ki pri njem stanujem — Tom pravi, da je moja, ker ni bila last njegovega očeta. Vidim, oba sta namreč sama moja popolnobra. Bila sem edinka svoje matere v njenem drugem zakonu. To je bil njen prvi zakon — zakon iz ljubezni, sem hotela reči."

Saxon je zdajci utihnila, kakor da je spravila s svojo zgovornostjo sama sebe v zadrego; a vendar jo je tako silno mikalo, da bi povedala temu mlademu možu vse, kar je vedela o sebi, in zdelo se ji je, da so ti daljni spomini velik del njenega bitja.

"Daj, povej mi še kaj o tem," je silil Billy.

"Tako rad poslušam zgodbe o starih časih in starih ljudeh. Moja rodbina je preživela vse to in nekaj mi pravi, da je bil tedaj svet boljši od tega, ki zdaj živimo na njem. Vse je bilo nekam bolj pametno in naravno. Ne morem se dobro izraziti, kaj mislim. A takole nekako se mi vidi: jaz ne razumem današnjega življenja. Zdaj imamo strokovne organizacije in zveze delodajalcev, stavke, težke čase in lov za delom in vse to. Prej je bilo drugače. Vsi so kmetovali in sami streljali divjačino za svojo potrebo, imeli so dovolj jesti in so skrbeli za svoje stare ljudi. Zdaj je pa vse sama kolobocija, ki je ne morem razumeti. Morda sem samo neumen, kaj vem? A to je vse eno, nadaljuj in povej mi še kaj o svoji materi!"

"Nu, vidiš, ko je bila še mlada, sta se s stotnikom Brownom zaljubila drug v drugega. On je bil takrat vojak, še pred vojno. In ko je prišla vojna, so ga takoj poslali na vzhod, ko je morala ona streči svoji sestri Lauri in je ni bilo doma. In potem je prišlo sporočilo, da so ga pri Shilotu ubili. In ona se je poročila z možem, ki jo je ljubil že leta in leta. Kot deček je bil prišel čez prerije z isto karavano kakor ona. Imela je rada, a ljubila ga ni. In potem je prišla vest, da oče sploh ni bil padel. To jo je zelo užalo, a življenja ji ni pokvarilo. Bila je dobra mati in dobra žena in vse, le otožna je bila zmerom in tako krotka in prijazna, in vidi se mi, da je bil njen glas najlepši na svetu."

"Čudovita je morala biti, res," je pritrdil Billy.

"In moj oče se ni nikoli oženil. Ves čas je ljubil samo njo. Doma imam prelepo pesem, ki jo je zložila zanj. Za čudo krasna je — in poje, kakor godba. Nu, dolgo, dolgo po tem ko je njen mož umrl in tedaj sta sklenila z mojim očetom svoj zakon iz ljubezni. Poročila sta se šele leta 1882., ko že ni bila več mlada."

To in še več mu je pripovedovala Saxon, ko sta stala ob vratah; in potem se je preprečevala, da je bil poslovljni poljub malce daljši, nego je drugače navada.

"Reciva ob devetih?" jo je vprašal preko ograje. "Nič ne skrbi zastražen zajtrk in takih stvari. Vse to bom že jaz uredil. Ti samo glej, da boš ob devetih pripravljena."

DEVETO POGAVLJE

V nedeljo zjutraj je bila Saxon še prezgodaj pripravljena, in ko je bila šla že drugič pogledat skozi okna na sprednji strani hiše in se nato vrnila v kuhinjo, je Sara pričela enega svojih običajnih napadov.

"Sramota in škandal, da si nekateri ljudje lahko privoščijo svilene nogavice," je zajejala. "Mene pogled, ki se trudim in ubijam vse dni in noči, pa ne dobim nikoli svilnenih nogavic — ali pa čevljev, kar po tri pare na en mah. A še je v nebesih pravičen Bog in nekateri ljudje bodo hudo presenečeni, kadar pride sodnji dan in bo vsak dobil tisto, kar se mu spodobi."

Tom, ki je kadil svojo pipo in uječal najmlajšega na kolenih, je skrivaj pobesil eno trepalnico na lice, v znak, da je Sara spet sitnost obsedla. Saxon se je bila pripravila, da bi vpletla en izmed njenih malih deklic rdeč trak v lase. Sara je okorno štokljala po kuhinji ter pomivala in spravljala krožnike, s katerih so bili zajtrkovali. S težkim vzdihom je vzravnila hrbet iznad pomivalnika in s svežo sovražnostjo uprla oči v svakinjo.

(Dalje prihodnjak.)

Math Bahor (Pittsburgh):

Doživljaji vojaškega prostovoljca

(Nadaljevanje.)

Cakal bi bil še naprej, a nisem mogel prenačati bolečin na prstu desne roke. Doma, ko sem cepil drva, sem namreč dobil žulj in vsled zanamernosti se je iz tega razvila boleča rana. Rano, ki se je poglobila prav do kosti, sem zanemaril, ker sem se bal, da me bodo poslali v bolnišnico in potem ne bi mogel hitro domov. Iz tega razloga nisem hotel kazati rane zdravnikom.

Tako sem čakal teden dni in ker se mi je zdelo že predolgo, sem šel vprašat v pisarno, kaj nameravajo narediti z menoj. Tam so pregledali vse listine, toda mojega imena niso našli. Ta bo pa lepa, sem si mislil. Nato so me poslali v drugo pisarno, kjer so imeli seznam vseh tistih, ki so bili dodeljeni k odhodni stotniji. Tam je neki narednik pogledal v knjigo, nakar me je osorno pogledal ter rekel, da bi moral biti že pred enim tednom na Koroškem. Seveda sem se branil in izgovarjal, da ni moja krivda, ker niso nikdar klicali mojega imena in zaradi tega nisem vedel, kam spadam.

Naslednje jutro sem se javil bolnim. Ko je zdravnik zagledal

dal moj prst, me je prav pošteno ozmerjal, ker sem rano zanemaril. Nato je prerezal in očistil rano in trpel sem strašne bolečine.

Naslednji dan, ko sem spet prišel k tistemu zdravniku, je bilo še slabše nego prej. On se sploh ni hotel več ukvarjati z menoj, ampak me je poslal naravnost v bolnišnico. Rekel je, da bom gotovo izgubil prst in po svoji lastni krivdi. V bolnišnici so rano ponovno prerezali in očistili in sem se takoj bolje počutil. Teden dni pozneje sem prošil zdravnika za dopust in on je prošnji ugodil. Dal mi je osem dni dopusta in poleg tega tudi zdravila, s katerimi sem izpiral rano doma. Zabil sem si je, naj se po končanem dopustu vrnem naravnost v ljubljansko vojašnico.

Tisti dopust sem nategnil na šest mesecev in ves ta čas ni nihče vprašal po meni. Šlo mi je pa vseeno po glavi, kaj se bo iz vsega tega kuhalo, ker sem vedel, da me imajo nekje zapisane. Sredi junija so vsi tisti, ki so bili poslani prej domov, dobili pozivnice za ponovni nabor in med temi sem bil tudi jaz. Potem mi je nekoliko od-

leglo, ker sem se bal, da me bo doletelo kaj hujšega.

Spet sem se znanal v Ljubljano in takrat v šentpeterski vojašnici. Bilo nas je veliko, toda iz vsega črnomeljskega okraja sva bila le dva potrjena. Seveda mi ni bilo prav, toda pomagati se ni dalo. Čez tri dni se je bilo treba pripraviti za odhod na Koroško, da ojačimo tamkajšnje stotnije. Zbrali so nas okrog 50 mož in neki poročnik je dobil nalogo, da nas odpelje do cilja.

Ko smo pripravljali stvari skupaj, je prišlo tajno povelje, naj vsak dene pet nabojev v puško. Tisti poročnik nas je zbral na dvorišču in nam pravil lep govor, kakor se spodobi izkušenim vojakom. Nato smo stopili v vrste ter zapustili vojašnico. Kakih sto metrov od vojašnice je spet prišlo tajno povelje, ki se je širilo od ust do ust, naj odpremo varnostne zaklopke ter čakamo ukaza. Takoj nato se je slišal rezek glas, raz dva, tri in še je zadonela salva v zrak. To se je ponovilo petkrat in poročnik je vpil, a pomagalo ni nič. Stopil je na stran ter nas pustil naprej, potem pa je korakal za nami.

Ko smo dosli na kolodvor, so nam pobrali vse zaklopke predno smo zasedli vlak. Vozili smo se po lepi pokrajini proti Koroški in bilo je mnogo petja in

kríkanja. Ob progi smo videli mnogo francoskih vojakov, ki so jo stražili. Norčevali smo se iz njih, toda siromaki nas niso razumeli. Nekateri so se nam celo nasmehnili in z roko mahali za nami. Najbolj smo pogrešali nabojev, ker bi bili radi streljali skozi okna.

Tako smo dospeli na zadnjo postajo, v Sinkovas na Koroškem, kjer smo izstopili. Tu smo spet dobili naboj, toda poročnik nas je posvaril, naj bomo pametni in naj ne streljamo v zrak, ker je naš cilj že blizu.

Po eni uri smo dospeli v Skofjo vas, kjer smo se ustavili. Poročnik nas je postavil v dve vrsti na vrtu pred nekim poslopjem, iz katerega je prišlo več častnikov, med njimi major Knific, kateremu smo bili predstavljeni in izročeni. Major je šel od enega do drugega ter nas ogledoval od nog do glave, nakar je dejal poročniku, da mu je imenitne fante pripeljal, prave Janeze. Nato je imel kratek govor, v katerem je dejal, da ga veseli, ker smo prišli pod njegovo oblast. Zabil nam je da moramo biti strogi, kadar bomo v službi, kadar bomo pa prosti, pa naj ne ležimo doma kakor krave. Dobimo naj si punce, ki jih je tu dosti, samo previdni moramo biti, in tudi imeti vsak pet kron. Razume se, da smo bili z majorjevim govorom zadovoljni.

Potem so nas poslali k raznim stotnijam. Mene so poslali v Skočjan k stotniji strojnih pušk, kateri je poveljeval stotnik Petelin. On je bil človek posebne vrste, sam humor ga je bil. Nastanili smo se na farovski hlevu in nekateri smo morali na njegovo povelje vsako nedeljo prirediti vsakovrstne igre, kar je silno togotilo tamkajšnjega župnika. Nekoč je župnik naznanil Petelinu vrhovnemu poveljniku polka v Velikovecu, pa ni nič opravil. Uverjen sem, da ni nihče delal toliko preglavic župniku kakor stotnik Petelin.

Tam nam ni bilo nobene sile, kajti hrane je bilo dovolj in smo imeli le par ur vaj na dan s strojnimi. Zvečer, ko smo prišli v vaj, nas je Petelin zbral pred farovcem in tam je uganjal svoje norčije. To je bilo smešno! Najbolj smo bili zadovoljni, ko smo ga imeli v naši sredi, da nam je povedal kakšno mastno. Posebne dela sploh nismo imeli na Koroškem.

XI

Na Koroškem nismo ostali dolgo časa, kajti kmalu je prišel dan, ko so se Koroški s plebiacim osvobodili jugoslovanskega jarma. Niti čudno se nam ni zdelo, ker se je tako zgodilo, kajti domačini nas niso prijazno gledali, čeprav smo bili vsi Slovenci. Obkladali so nas celo z grdimi priimki in zato nam ni bilo hudo, ko se je bilo treba ločiti od slovenske Koroške. Predno smo zasedli v Velikovecu vlak, smo jim želeli, da bi uživali v blagostanju avstrijske svobode, katero so si želeli.

Vlak, ki smo ga zasedli, nas je odpeljal na avstrijsko mejo v Spilje. Tu smo bili posvarjeni, naj bomo mirni, ko se bomo vozili po sovražni zemlji. Tri avstrijske krogle so bile vseeno izstreljene v naš vlak, za kar pa se nismo dosti zmenili, ker ni bil nihče ranjen. Drugače smo srečno prišli v Radgono, na jugoslovansko ozemlje.

V Radgoni je bil tisti dan prvi dirindaj, kajti skoro vse vojaštvo s Koroškega je bilo tam zbrano. Tu smo morali čakati naslednjega dne, da odrinemo v Prekmurje. Dodeljen sem bil k šesti pehotni stotniji, ker so od delki s strojnimi potrebovali ojačenja. Prenočili smo v konjeniški vojašnici, ogromni stavbi, ki je bila zvečer, ko so nas napodili v njo natlačeno polna. Slišati je bilo take, da se mi je čudno zdelo, ker ni nihče počel od smeha. Ob deveti uri je prišel vojaški častnik, ki je zapovedal, da moramo vsi utihniti. Nihče ga ni hotel poslušati, in ko je nekdo v sredini pričel peti kožje litanije in smo mu glasno odgovarjali, je častnik hitro izginil in se ni več prikazal. Sele po polnoči je kričanje ponehalo.

(Dalje prihodnjak.)

Pred sodiščem

Sodnik: Obtoženec, ali poznaš ta nož?

— Da, gospod sodnik!

— No, končno se vam je razvezal jezik.

— Kako bi ga ne poznal, gospod sodnik, saj ste mi ga pokazali že večraj.

Črtica iz življenja avtomobilskega delavca

(Nadaljevanje in konec.)

Detroit.

Kar pred očmi se mi je zavrtelo. Da more nekdo prištevati k duševnim užikom nekaj, kar meni prizadeva največje duševne in telesne muke, pa še primerja to z dramo ali glasbo! To je največje razgaljenje, ki mi ga more kdo povzročiti. Jezno potisnem klobuk na glavo in jo odkurim proti vratom, ker v ti atmosferi me je kar dušilo.

"Hej, John, what ju tink abavt jesterdajs gem?" — me vpraša znanec iz tovarne.

"Pudigut, vat?" — se odrežem, ker tako očitno vendar ne kaže pokazati svoje ignorance o večerajšnji igri, in smuknem na prosto.

Napotim se na John R. ulico, kjer imamo Slovenci svoj narodni dom. To se pravi, narodnega doma, še nimamo, imamo pa zemljišče, kamor bomo dom postavili, kadar bo dovolj denarja. Poleg zemljišča pa imamo največ malo dvorano, v kateri se razvija vse naše društveno in socialno življenje. Zemljišče pa je preurejeno za "balincanje". Tukaj sedaj balince mlado in staro, ženske, moške, dekleta in fantje ob vsaki priložnosti. V dvorani pa debatiramo, pijemo, plešemo in "kenika rufamo", in s tem polagamo naše težke žrtve "domu na oltar". Postopam nekaj časa pri balincarih in opazujem njih boje. Kaka sreča — mislim sam pri sebi — da nam je denarja zmanjkalo za dom, ker kje bi pa sicer balincali sedaj? Ker sam ne balincam, se kmalu naveličam gledati in odidem v dvorano. A tudi tukaj mi ni bilo obstanke, ker igralci so bili zamišljeni v svoje karte. Zato zopet zaprežem in jo mahnem v bližnji mestni park.

V parku je bilo vse živo. Vendar pa ne toliko kot pred par tedni, ko je bila še velika vročina. Poščen pripraven plot, kamor privedem Liziko ter se napotim po parku. Sprehajam se v kosatem hrastovem gozdu, ki drži čez sredino parka. Pod hrasti so tu in tam mize in klopi. Pri nekaterih mizah so družine, ki so menda že od jutra tukaj. Prinesejo jedil seboj, obedujejo tukaj in prebijejo ves dan v hladni senci. Na eni strani gozda zelena planjava, ki služi za igrišče. Tukaj je seveda največ ljudi, ki opazujejo neizogibni žogomet. Hitro se obrnem in podam na drugo stran gozdiča, kjer je tudi tu in tam kako senčno drevo. Tudi tukaj igrajo včasih žogo, posebno otroci, pa tudi odrasli. Ravno sedaj pa ni bilo nikogar, ki bi me vznemirjal z žogo. Le tu pa tam se spreha kak zaljubljen par ali igra kopicia otrok. Poščem si lep prostorček pod zelenim hrastom, vlezem se na hrbet in opazujem redke bele oblačke, ki plavajo nekam proti severu. Pod drugim drevesom se igra dva mala tri ali štiriletna fantička, ki sta najbrž dvojčka, tako sta si podobna. Njuna mati ju je s tihim zadovoljstvom opazovala. Dalje na levi je cesta, ki mi jo skriva zelen plot. Za cesto opazim tablo z napisom: Courtesy makes safety. Vljudnost ustvarja varnost. Teh napisov je v Detroitu dovolj na vozovih cestne železnice in na busih.

Ze večkrat sem premišljeval, kako naj vljudnost povzroča varnost. Pač menda tako, da iz vljudnosti daj vsem drugim prednost. Vozniku za seboj naredi prostor in ga spusti naprej. Za damo, ki hoče čez cesto, ustavi in ji vljudno pomigneš, naj nadaljuje svojo pot. Res le po bi bilo in tudi varno, če bi vsi tako ravnali. Zato sem jaz že prej bil sklenil, da se ne bom nikdar pregrešil proti vljudnosti. Toda to ni tako lahko kot bi si kdo mislil. Če sem namreč na križišču ustavljen in za njim še "samodre" in dal prednost onemu, ki je privozi od strani in za njim še drugemu in tretjemu, pa je za menoj nastalo grozno trobenjanje in preklinjanje. Pozabil sem, če dam enemu prednost, za držim drugega. Tako sem premišljeval sam pri sebi in prijetno mi je bilo. Motila me je le neka sitna muha, ki se je na vsak način hotela pasti na mojem nosu. Kolikokrat sem jo odpodil, tolikokrat se je viedla nazaj na prejšnje mesto. Pobral sem star časopis in si pokril obraz z njim. Počasi sem zadremal.

Kako dolgo sem spal, ne vem.

A prebujenje je bilo naglo in neprijetno. Neka stvar je z velikansko brzino prifrčala od nekod, prebila častnik na mojem obrazu ter se z vso silo zadel ob moj nos. Po glavi mi je zabrnelo, v ušesih zasumelo in prestrašen skočim na noge. Iz nosa mi prišee življenska tekočina in rdeče pobarva brado in srajco. Pod noge pa se mi zakotali — žoga.

"Excuse me, mister", se mi v zadregi nasmehe mlad fant, pobere žogo in odkuri z njo. Grozno grdo sem ga pogledal in ga že hotel prav po plebejsko nahruti pa sem se še pravočasno spomnil svoje obljube glede vljudnosti. Požrem kletvico, ki mi je bila na jeziku, potisnem klobuk na oči, žepni robec pa na nos in se obrnem proti cesti iskati svojo staro liziko.

To je pa že od sile, kako me usoda preganja danes. Pravzaprav pa ni bila usoda, ampak le ta prokleta žoga, ki mi je skvarila nedeljo in razbila nos. Bolje bi bilo, če bi bil ostal doma, potrpeljavim prenašal grom radia in čakal konca igre. Ušesa bi me sicer bolela, a bil bi vsaj na varnem in nos bi mi bil ostal nepokvarjen.

Tako modrovaže korakam po občestnem hodniku proti prostoru, kjer sem pustil poprej svojo liziko. Po hodniku nasproti se mi pelje mlad fant na kolese. Za seboj ima počez za sedlo privezan bat za zbijanje žoge. Ta hodnik je namenjen za pešce in ne za kolešarje, si mislim. Če bi ti fant kaj vedel o vljudnosti in varnosti, bi vozil po cesti, a ne po hodniku. A ker mi vljudnost tako narekuje, stopim na levo, da mu naredim prostor. A v tem tudi fant krene na levo, hote se me izogniti. Skočim na desno, a tako stori tudi on. Skočim nazaj na levo, kamor zavije tudi on in že je pri meni. Planem na desno in srečno odnesem svoje kosti na varno. A moja leva hlačenica je bila prepočasna in se je ujeala na kluko, s katero je fant pogonjal svoje vozilo naprej. Rrrrak — je zajejala hlačenica in že je bila preklana do roba. A rob pa se ni maral tako lahko udati in se je čvrsto uprl in potegnil moje nogo a seboj. Omahnem krilim z rokami po zraku a v tem že dospe do mene prej omenjeni bat. Neusmiljeno me lope na želodcu, hlačni rob se po da in jaz se zvalim po hodniku. Moj beli slamnik pa odleti v bližnjo grapo, po kateri se poceja umazana voda. Počasi pobiram kosti svojega rojstva s hodnika in se z jezo v srcu ozrem po kolešarju. Njega je sicer moja hlačenica spravila iz ravnotežja, a se je ujeal na noge, da ni padel.

"You damn fool!" — me nahruli, grdo me gledaje. — Pa "se v a c a j!" — nenadoma doda v najčistejši ameriški slovenščini, skoči na kolo in odkuri. Začudenja se mi usta odpro. Kje pa se mi pozna, kateri narodnosti pripadam? Hitro potegnem malo ogledalce iz žepa in se ogledujem. Res zgledam malo tako bolj — no, no, ne vem, kako bi se izrazil. Mogoče ima pa žena prav, ko mi včasih zatrdi, da sem bolj neumen kot zgledam. Toda, taki se dobijo pri vseh narodnostih. Naj bo to že kakor hoče, vljudnosti in lepe "manire" sem se

Miheljakov Anđ

FARMA NA PRODAJ

Ako kateri rojak želi ku dobro farmo, naj pride ossem ogledat to farmo. Zdr podnebje in dobra voda. D sobna hiša, tri štale in druga poslopja in dve sajli, bra cesta, blizo šole. Mleko odvaža s truckom. Njive in trniki so v ravnini in se lahko s traktorjem. Proda se vsa a na, konji, orodje, žito, pride sploh vse. Farma meri 150 krov. Nizka, zmerena cena. I nica Katarina Potočar, Harv N. Y. — (Advt.)

All ste naročeni na dnevno "Prosveto"? Podpirajte svoj

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enake, za člano ali možlano \$6.00 za eno leto neno. Ker pa člani še plačujejo pri ocenitvi \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnini. Torej sedaj vsi vzroke, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi bil čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdr. države in Kanado \$6.00	Za Ciero in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in.....
2 tednika in..... 5.00	2 tednika in.....
3 tednike in..... 5.50	3 tednike in.....
4 tednike in..... 6.00	4 tednike in.....
5 tednikov in..... 6.50	5 tednikov in.....

Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priloge potrebne vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vsa lastnina.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri tih članov preneha biti član S. N. P. J. ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tednik, le moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevno Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dnevno vsoto lista Prosveta. Azo tega ne stori, tedaj mora upravništvo dati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošljim naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družine.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov družine:

2)..... Čl. družine.....

3)..... Čl. družine.....

4)..... Čl. družine.....

5)..... Čl. družine.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....